

Ecclesiarum ediderunt, quanquam in S. Litteris continantur, cum tamen proprie humana et ecclesiastica sint, haec ab Ecclesia sive a Summo Pontifice possunt, ut reliquae ecclesiasticae leges, immutari, relaxari, atque etiam contrariis legibus vel moribus abrogari. Hinc intelligi potest, cur factum sit, ut electionum sacrarum forma, abstinentia a sanguine et suffocato, agapae, mulierum in templis velationes, aliaque plura Apostolorum instituta, vel sensim deleta, vel allii ritus moresque in eorum locum substituti. Sic etiam Pontifices ex. gr. in aliquibus irregularitatibus dispensant, quavis quae sunt, de irregularitatem constitutae leges ex epistolis S. Pauli potissimum profiscuntur. Sed Episcopi eadem apostolica instituta immutandi aut relaxandi potestate omnino carent; quandoquidem apostolica instituta ad generalem Ecclesiae disciplinam pertinent.

Si vero regula certa petatur, qua instituta divina ab apostolicis internosci possint, haec generatim tenenda est nimirum, « quae in epistolis et reliquis Apostolorum libris continentur, omnia et singula pro divinis habenda sunt, nisi ex verbis, aut ex subjecta materia luculenter appareat, eadem ab Apostolis tanquam Ecclesiarum Rectoribus profecta esse. » Primum itaque verba consideranda sunt, ut videamus, an Apostolus suo, an Christi nomine locutus sit, quod divus Paulus significavit locis supra citatis « Praecipio non ego, sed Dominus, » et « Ego dico, non Dominus. » Si nihil certum ex verbis cognosci possit, tunc subjecta materia spectari debet: « Si » enim « quod traditur ad fidem vel mores pertinet, vel ejusmodi sit, ut humanam potestatem supereret, veluti Sacramentorum institutio, divinum erit et immutabile; si vero ad disciplinam spectet, non temere apostolicum institutum esse dixeris. »

DE TRADITIONIBUS.

§ 19.

DE DIVINIS ET HUMANIS TRADITIONIBUS.

Alter Juris sacri fons est Traditio, quo nomine intelligitur doctrina seu institutio non scripta, sed verbis tradita. « Vocabatur autem doctrina non scripta, » ait Bellarminus de verbo Dei non scripto cap. 2, « non quia nusquam scripta sit, sed quia non est scripta a primo auctore. Exemplo sit baptismus parvolorum. Parvulos baptizandos, vocatur traditio apostolica non scripta, quia non invenitur hoc scriptum in ullo apostolico libro, tametsi scriptum est in libris fere omnium Patrum. »

Traditiones vero *divinae* sunt, vel *humanae*. Illae Deum auctorem habent, « quae, » ut docet Tridentina Synodus sess. IV in decr. de S. Script. « ipsius Christi ore ab Apostolis acceptae, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu Sancto dictante, quasi per manus traditae ad nos usque pervenerunt. » *Humanae* sunt, quae ab ipsis Apostolis, aut ab eorum Successoribus originem duxere; et proinde in *apostolicas*, et *ecclesiasticas* dividuntur. Inter *divinas* et *humanas* traditiones sunt qui traditiones *divino-apostolicas* interjiciunt. Qua in re sibi videntur Concilii Tridentini decretum sequi, in quo traditiones « oretenus a Christo acceptae » distinguuntur ab iis, quas « Spiritus Sanctus Apostolis dictavit. » Verum *hujus* generis traditiones *divinae*, non *humanae* dicendae sunt.

Veras probatasque traditiones in Ecclesia esse, tum divinas, tum humanas certum est. Et quidem traditionibus apostolicis et ecclesiasticis Protestantes ipsi non magnopere adversantur, cum quisque facile intelligat, prima Ecclesiae aetate fieri prorsus debuisse, ut multa de sacris ritibus, deque Ecclesiastica disciplina ab Apostolis eorumque Successoribus tradarentur. Sed divinis traditionibus inferre bellum ausi sunt, contendentes, solam Scripturam unicam esse et absolutissimam fidei morumque regulam; quorum haeresim Tridentina Synodus sess. IV anathemate confixit.

De hac catholica veritate Theologi plura dabunt. Ad rem nostram nihil attinet longius progredi.

§ 20.

DE USU ET AUCTORITATE TRADITIONUM.

Quotiescumque igitur de fide et moribus, de sacris ritibus, deque ecclesiastica disciplina in Jure Canonico disceptatur, non modo ex S. litteris, verum etiam ex Traditione validissima argumenta petuntur. Horum argumentorum vis et auctoritas varia est pro origine traditionum; alia est enim auctoritas traditionis quae a Deo, et alia illius quae ab homine ortum habuit.

Gaeterum ad internoscendas *divinas* traditiones ab *humanis*, tum ipsa traditionis materia inspicienda, tum SS. Patrum, in primisque Ecclesiae sententia exquirienda. Hinc quatuor regulae traduntur, videlicet:

§ XX. DE USU ET AUCTORITATE TRADITIONUM. 37

I. « Traditio divina est, si ejus materia ad fidem pertineat, quia fides solum Deum auctorem habet. »

II. « Pariter traditio divina est, si sit earum rerum quae humanam potestatem superant, qualis ex. gr. est materia et forma Sacramentorum, quia Sacraenta a solo Deo institui potuerunt. »

III. « Sic etiam traditio divina est, si quod praecipit aut statuit, id consentientes inter se Patres tanquam oretenus a Christo vel a Spiritu Sancto dictatum, Apostolos tradidisse testentur, aut id generatim affirment, ad praeceptum divinum, sive ad divinam institutionem pertinere: quandoquidem SS. Patres sunt legitimi testes divinarum traditionum. »

IV. « Quidquid denique Ecclesia tanquam divinitus traditum observat aut docet, nec in S. litteris exstat, minime dubitandum est, quin sit divinae traditioni tribuendum: neque enim Ecclesia Catholica hisce in rebus errare potest. »

At vero traditiones divinae non secus ac ipsum Dei verbum scriptum suscipienda sunt: ipsam siquidem naturalis ratio persuadet, Deo credendum parendumque esse, sive ejus verbum per schedam, sive per vivam internuntii vocem promulgetur, cum ratio credendi atque obtemperandi non sit *littera* sed *auctoritas* loquentis, nihilque intersit, utrum scripto, an viva voce voluntas Dei sciatur, dummodo certo sciatur. Itaque traditiones divinae immutabiles omnino sunt, nullique potestati humanae obnoxiae. Sed traditiones humanae, non secus ac humanae leges et instituta, servandae sunt, sic tamen ut mutari ab Ecclesia, justisque causis abrogari possint.

§ 21.

DE CONSuetudine.

Ad traditionem Canonistae solent adjungere *consuetudinem*, non quod existimant quamdam partem traditionis esse, sed quod utraque ad jus non scriptum pertineat, quandoquidem hoc jus ex traditione et consuetudine conficitur. Consuetudo autem est jus inductum populorum moribus et usu diurno cum expresso vel tacito Legislatoris consensu. Consuetudo dividitur I: in eam, quam vocant *secundum legem*, quae proprie consuetudo non est sed potius scriptis legibus obtemperatio. De hac consuetudine Gratianus canone 3 § *Leges*, dist. 4: « *Leges*, » inquit, « constituuntur cum promulgantur, firmantur vero cum moribus utentium approbantur: » quae verba non ita accipienda sunt, quasi acceptatio populi ad vim et firmitatem legum pertineat, sed, quemadmodum Fagnanus in cap. 4 de treg. et pac. cum aliis Doctoribus doce recteque interpretatur, ea verba « ad firmitatem facti, non juris referuntur. » Dividitur II: in consuetudinem, quae *praeter jus* appellatur, quae scilicet juri scripto non adversatur, sed ipsa jus novum constituit. Ad hanc consuetudinem spectat Canon 5 dist.: « Consuetudo est jus quoddam moribus constitutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex. » Denique III: dividitur in consuetudinem, quae dicitur *contra jus*, per quam aut lex non recipitur, aut recepta, contrariis actibus eliditur, de qua consuetudine haec breviter signifcamus.

Itaque consuetudo *contra jus* habet vim abrogandi legem

§ XXI. DE CONSuetudine.

39

ipsam, idque si non expresso, saltem legali et juridico Legislatoris consensu, propterea quod jus civile et sacri canones eam vim potestatemque consuetudini tribuerunt. Namque Justinianus L. 32 § 1 ff. de legib., « rectissime, » inquit, « illud receptum est, ut leges non solum suffragio Legislatoris, sed etiam tacito consensu omnium per desuetudinem abrogentur: » et Gregorius IX, cap. 11 de consuetud., ait: « Licet etiam longaevae consuetudinis non sit viles auctoritas, non tamen est usque adeo valitura, ut vel juri positivo debeat praejudicium generare, nisi fuerit rationabilis et legitime praescripta. » Igitur si ratione nitatur, longoque usu praescripta fuerit, legem abrogat. Consuetudo vero *rationabilis* est, si neque juri naturali repugnet, neque divino. Praeterea necesse est, et a jure non fuerit reprobata. Quae autem consuetudines a jure canonico veluti non rationabiles reproben-
tur, eas recenset et explicat Pirrhing in libros Decretalium, l. 1 tit. 3 sect. 2 § 2.

Altera consuetudinis conditio est, ut sit *legitime praescripta* per tempus lege definitum. Quia super re id primum animad-vertimus, legem quae initio non recipitur sine ullo temporis spatio abrogari, quando scilicet Legislator novit legem ipsam non servari, attamen tacet; tunc etenim post paucos contra legem actus, quibus cum facile potuisset, minime obstitit, censemur legem ipsam, quia communitati displicebat, revocasse. Ubi vero lex initio non recipitur, ignorante Legislatore, non nisi spatio decem annorum aboleatur, eo quod cap. 9 et 11 de consuetud. generatim vis legalis *longae* consuetudini tribui-
tur, et decem anni *longum* tempus in jure dicuntur leg. *Super longi* Cod. de praescript. longi tempor. Tum vero consen-
sum Legislatoris lex ipsa supplet; namque, ut ait Petrus Gi-
bert in Corpus Juris Canonici tom. 1 part. poster., « consen-

sus lege datus est generalis, et cadit in quasvis consuetudines Legislatori etiam ignotas. »

Verumtamen aliqua sunt, atque non parvi momenti in medium proferenda, atque illud in primis dicendum est, in controversiis de jurisdictione ecclesiastica, cum jura utrinque incerta sunt, Concilia et Pontifices semper iis causam adjudicasse, qui consuetudine antiqua nitebantur. Praeclare enim Faustinus Legatus Romanae Ecclesiae in Concilio Carthaginensi anno 419, dixit: « Quia et aliqua ordine et canone tenentur, aliqua consuetudine firmantur. » Et in Concilio Chalcedonensi act. 13, cum Anastasius Episcopus Nicaenus contenderet Ecclesiam Basilinopoleos sibi subjectam esse, judices cognitores ab eo petierunt, qua ratione id probare vellet, « an secundum Canones, an ex consuetudine aliqua. » Itaque cum Meletius Lycopolitanus non dubitasset in AEgypti Ecclesiis, quae ex antiqua consuetudine Patriarchae Alexandrino parebant, jurisdictionem exercere, Concilium Nicaenum I ei restituit, eaque de re Canonem sextum edidit, qui est: « Antiqua consuetudo servetur per AEgyptum, Libyam et Pentapolim, ita ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem. » Et in Concilio Ephesino cum disquisitio fieret, an sacrae ordinationes in Ecclesiis Cypri ad Patriarcham Antiochenum spectarent, Sancta Synodus ita decrevit: « Si non est vetus mos, quod Episcopus Antiochenus ordinet in Cypro, sicut libellis et propriis vocibus docuerunt religiosissimi viri, qui ad Sanctam Synodum accesserunt, habeant jus suum intactum et inviolatum, qui sanctis in Cypro Ecclesiis praesunt secundum Canones SS. Patrum et veterem consuetudinem per se ipsos ordinationes religiosissimorum Episcoporum facientes. In fine vero ejusdem decreti generatim edicitur: « Placuit igitur sanctae Synodo, ut unicuique Pro-

vinciae pura et inviolata, quae jam inde ab initio habuit, sua jura serventur juxta veterem consuetudinem. »

Jam vero haec vis et auctoritas, quae antiquae consuetudini tribuitur, est rationi et juri maxime consentanea. Ubi enim ita obscurata et circumfusa tenebris sunt omnia ut a quo Ecclesia fundata, qui limites constituti, quae auctoritas concessa, et alia id genus sciri non possunt, rectissime statutum est, antiquam consuetudinem ratam et firmam servari oportere, non quod consuetudo sit causa jurisdictionis, sed quod signum est, omnia, ut nunc sunt, ita fuisse ab initio, vel postmodum legitime constituta. Atque huc spectat regula juris 45, in sexto: « Inspicimus in obscuris quod et verisimilius; » et notissima regula 65: « In pari causa potior est conditio possidentis. »

Sequitur alia quaestio, an scilicet per consuetudinem jurisdictione quoque ecclesiastica acquiri possit. Hactenus enim dictum est, consuetudinem valere ad jurisdictionem retinendam, nunc vero quaeritur, an etiam ad acquirendam valeat, et videlicet an ex facultatibus, quae ad solum Summum Pontificem jure communi pertinent ex. gr. relaxandi aliqua impedimenta publica matrimonium dirimentia, concedendi veniam aetatis ad Ordines et Beneficia, et alias hujusmodi, eas Episcopi exercere legitime possint, quando constat eorum Praedecessores easdem exercere diurno tempore consueverint. Hac de re inter Theologos et Canonistas disputatum est, cum olim aliquot Galliarum Episcopi, freti antiqua consuetudine et usu suorum Praedecessorum, publica impedimenta quarti atque etiam tertii gradus consanguinitatis et affinitatis matrimonium contrahendum dirimentia relaxabant. In hac vero quaestione pro Episcopis steterunt Gibertus suarum Consultationum tom. 12, consult. 39 de matrimonio; Pontas in suo